

TOTEM

Tidsskrift ved Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet
Nummer 29, efterår 2012
© Tidsskriftet og forfatterne, 2012

Moderne Kristendom

Folkekirken – en enhed eller flere rum

Af stud. mag ved Religionsvidenskab

Anette Damgaard Andersen

Indhold

Indledning.....	3
Folkekirkens udfordringer	3
Linda Woodheads teorier om kristendom i det 20. århundrede	3
Folkekirkens rummelighed	4
Homoseksuelle vielser	5
Konkluderende på diskussionen.....	6
Perspektivering: Udblik til verden	7
Konklusion	7
Litteraturliste	8

Folkekirken – en enhed eller med flere rum

Indledning

I Grundloven siges det, at den danske folkekirke er den evangelisk-lutherske kirke. Dette forhold bekender de danske præster og folkekirkemedlemmer sig til, men derudover er der meget at være uenige om. I nutidens Danmark er der flere tendenser, der påvirker tilslutningen til folkekirken i en negativ retning. Heriblandt kan for eksempel nævnes sekularisering og kulturkristendom, hvilket er forhold, der er stor debat om, hvordan man skal imødekomme. For nylig er debatten om homoseksuelle vielser blusset op, hvortil der er så megen uenighed, at der fra nogle kanter er givet udtryk for, om det giver mening at bevare et fællesskab i folkekirken, hvis menneskene i den reelt ikke har noget til fælles udover at høre den kristne tro til.

I denne opgave vil der være et overordnet fokus på de udfordringer, som folkekirken må forholde sig til i dag, og også på hvad der kaldes folkekirkens rummelighed. Indledningsvist vil der indgå fakta om folkekirkens situation ud fra Sabine Kleinbecks "Tørre tal om troen", hvorefter disse oplysninger sættes i forhold til nogle mere generelle tendenser, som religionssociologen Linda Woodhead har opstillet om kristendom i det 20. århundrede. Efterfølgende føres en diskussion om folkekirkens rummelighed, og hvordan kirken udfordres af de forskellige holdninger til nye kristne tiltag og homoseksuelle vielser. Hertil inddrages diverse artikler fra dagblade, og hvad der kommer frem, vil desuden blive sat i forhold til Woodheads teorier. Også "Debatten" fra DR2 d. 24/11 2011 vil blive brugt. Til slut følger en perspektivering til den kirkelige situation i kristendommens nye hovedområde – Afrika og Sydamerika.

Folkekirkens udfordringer

1. januar 2010 var 80,9 % af den danske befolkning medlem af folkekirken (kristendom.dk). Generelt falder folkekirkens medlemstal år for år, da der udmeldes flere medlemmer end der døbes ind, men der er dog store geografiske forskelle mellem land og by.

- Udkantsdanmark: Stor tilslutning til kirken i form af medlemmer, men disse kan dog bedst betegnes som kulturkristne.
- De store byer, København, Århus og Odense: har færre medlemmer.
 - o Mindre tilslutning til den kristne tro bl.a. pga. store koncentrationer af indvandrere.
 - o I byerne dog en større grad af spiritualitet, ligesom det også er her nye initiativer indenfor folkekirken ofte starter (Kleinbeck 2007).

Linda Woodheads teorier om kristendom i det 20. århundrede

Kirkens magt indskrænkes – sekularisering:

- Kirken går fra at have indflydelse på mange områder i den offentlige sfære såsom politik, økonomi, uddannelse m.fl., men med tiden overtager staten disse, og skiller sig på den måde mere og mere fra kirken. Særligt fra 1970 sker drastiske ændringer
- "Displacement of Theology": Kristendommen har mistet sin kulturelle betydning.

- "Turn to the self": Fra 1970 – individets ret til selv-bestemmelse og frihed bliver nu stærkt betonet. (Woodhead 2004, 353)
- Magtperspektivet: Efter 1960'erne er det gældende, at det der kan kaldes kirkens magt foroven stort set er forsvundet, for nu er det i stedet magten nede fra, der er fremherskende og den enkeltes ret til selv at bestemme, hvad der er relevant

Woodheads beskrivelse af, hvordan non-voluntary churches agerer i postmoderniteten

- Betegner de katolske og protestantiske kirker, og det er her langt det største frafald i medlemstal kan spores efter 1960'erne.
- Statskirkerne gik den sværeste tid i møde, for i denne periode blev de privilegier, som kirkerne nød godt af i kraft af deres alliance med staten, i høj grad kritiseret
- En gennemgående tendens: For at imødekomme de nye strømninger valgte mange kirker en liberal tilgang – en humanisering, hvor vægten i højere grad blev lagt på det menneskelige frem for det transcendentale (ibid., 349).
- På trods af denne liberale tilgang har kirkerne haft problemer i forhold til medlemstal, og ifølge Woodhead er grunden hertil, at kirkerne på den ene side har været for fokuserede på magten ovenfra. På den anden side risikerer de at støde det mere konservative bagland fra sig med de liberale tiltag (ibid., 353).
- Woodhead taler generelt om de tendenser, som statskirker gennemgik efter 60'erne, og man kan derfor ikke umiddelbart sætte lighedstegn mellem forløbet i for eksempel Danmark og i Sverige.
 - o I Danmark ses en nedgang i medlemstal, men alligevel også en tradition for at forblive medlem af kulturkristne årsager
 - o Sverige: Her valgte man i højere grad at gøre op med kirken. I dag adskillelse mellem kirke og stat.
 - o Medlemstallet i Danmark er dog i de senere år faldet mere drastisk end tidligere.

Folkekirkens rummelighed

I det foregående er der gjort rede for den tendens, som Woodhead mener, er gældende for non-voluntary kirker nemlig, at de prøver at imødekomme den dårlige udvikling ved at liberalisere kirkens budskaber, og forsøge at gøre kristendommen mere relevant for nutidens mennesker. Dette er også sket i den danske folkekirke, hvor nye tiltag har set dagens lys – eksempelvis spaghettigudstjenester og "bamsedåb". Folkekirkens rummelighed er i denne sammenhæng et vigtigt begreb, for det har for mange været et ideal, at præster med deres til tider meget forskellige holdninger, alligevel alle kan have en plads i folkekirken, men hvor langt kan denne rummelighed strækkes?

- Anders M. Hansen: Udviklingschef i en københavnsk folkekirke
 - o "Som mennesker køber vi det, der er bemærkelsesværdigt. Vi køber det, der er relevant for os og personligt. Som kirke må vi stræbe efter at skabe det"
 - Udtrykker hvad Woodhead kalder "turn to the self". Religion som et religiøst tag selv bord.
- Sognepræst Kåre E. Pedersen:

- Kirken er udsat for en markedsførelse, hvor præsterne er blevet en del af underholdningsbranchen
- Præster skal kunne tale om opstandelse i stedet for blot at reducere kristendommen til et etisk budskab om fx næstekærlighed
- Henrik Højlund, formand for Luthersk-Evangelisk netværk
 - Kirken taler i for høj grad tiden efter munden
 - Kirken sekulariserer sig selv, og bliver derved ligegyldig. I stedet skal kirken stå ved sin arv om at tro på Kristus ved at finde tilbage til troens rødder, og ikke koncentrere sig om, hvilken form for tilbud det moderne menneske finder mest relevant (Nygaard 2010).

Homoseksuelle vielser

I denne tid er det særligt ét folkekirkeligt emne, der debatteres heftigt for og imod, nemlig det faktum at folketinget, med kirkeminister Manu Sareen i spidsen, har besluttet, at homoseksuelle skal have mulighed for at blive viet i kirken. Denne beslutning bakkes op af et flertal af befolkningen, samt halvdelen af biskopperne og ca. 70 % af præsterne. Homoseksuelle vielser er et tema, der berører flere problemstillinger. Heriblandt hvordan forholdet mellem stat og kirke skal være, for skal folketinget have mulighed for at pådutte kirken ritualer? I denne opgave er der dog først og fremmest fokus på spørgsmålet om folkekirkens rummelighed.

Argumenter for og imod vielse af homoseksuelle:

- Højrefløjens argumenter imod:
 - Henrik Højlund
 - At vie homoseksuelle har ingen grund i Bibelen: Mennesker prøver at skrive virkeligheden om – det er Gud digtet nedefra
 - Woodhead: Magt fra nedem
 - Idealet om rummelighed bliver i stedet til grænseløshed
 - Folkekirken er blevet en serviceinstitution (Kjersgaard 2011)
 - Woodhead: tendens med liberale statskirker
 - Hans-Ole Bækgaard, formand for Indre Mission
 - Demokratiet udtrykker ikke altid de bibelske sandheder
 - Mindretallet, der er imod homoseksuelle vielser, er de mest aktive kirkegængere i modsætning til det store flertal
 - Skelnen mellem aktive og passive kristne
- Argumenter for vielse
 - Kathrine Lilleør, sognepræst
 - Jesus er med os alle – kristendommen er lig guds ”ja” til mennesket
 - Kernen i kristendommen er jule- og påskeevangeliet, hvorimod bl.a. ritualer og folkekirkens bekendelsesskrifter er menneskeskabte → Disse skal gennemtænkes igen, for det handler om ånden i evangelierne, ikke bogstaverne
 - George Hinge, talsmand for LGBT
 - Gud er evig, og skal som sådan tænkes ind i vor tid
 - En stor del af befolkningen har et ønske om homoseksuelle vielser (Kjersgaard 2011)

- Magt nedefra. Begrundes med, at det er en tendens i tiden.

”Skal folkekirken være en kirke for alle medlemmer eller være folkelig i isolerede rum, der deles op efter bibelsyn?” (Clausen 2011)

- Folkekirken i flere rum?
 - o Højrefløjen:
 - Højrefløjen har udtrykt ønske om en folkekirke med flere rum, hvor man ikke skal indgå i gudstjenestefællesskab med præster, man er uenige med
 - Indre Mission har åbnet mulighed for, at man som præst eller lægmand kan tilknytte sig bevægelsen som frimenighed, hvis et sådant ritual indføres.
 - Dog udtaler Indre Missions ledelse, at de vil blive i folkekirken, så længe der er plads til deres synspunkter – dette begrundes med, at der i præsteløftet står, at man skal tale imod falsk lære (Spangsberg 2011).
 - o Folkekirken som en enhed
 - Peter Lodberg
 - De har råbt ”ulven kommer” flere gange: de risikerer i stedet at splitte højrefløjen
 - Folkekirken forsinker beslutningen, så alle kan nå at komme med (Clausen 2011)
 - o I de seneste år er modstanden mod vielser af homoseksuelle blandt præster faldet
 - Kirkehistorisk:
 - Flere drager parallel til, da det blev vedtaget i 1947, at kvinder kunne ordineres til præsteembedet
 - o Mens stort set alle biskopper var imod, var folket for, og folketinget gennemtrumfede beslutningen
 - o Mange præster truede med at forlade kirken, men dette skete ikke i udbredt grad
 - Kirkeminister Manu Sareen:
 - Rummeligheden er en af folkekirkens største styrker, og denne skal både være til homoseksuelles og højrefløjens fordel
 - Ingen tvinger præster til at vie homoseksuelle mod deres vilje, derfor ingen grund til at forlade folkekirken (Kjersgaard 2011)
 - Biskop Karsten Nissen: Polemik imod højrefløjen – Man sætter sig udenfor folkekirken, når man bl.a. bruger betegnelsen ”vranglære” om andres forkyndelse (Clausen 2011)

Konkluderende på diskussionen

- Kernen i debatten er, hvilket syn parterne hver især har på Bibelens autoritet.
 - o Højrefløjen: Bibelens ord er uforanderlige. Det er derfor udelukket at vie homoseksuelle i kirken pga. Bibelens forbud mod homoseksuelt samliv.
 - o De mere liberale: Ønsker at bringe kristendommen på højde med nutidens samfund i tråd med, hvad Woodhead ser som tendens for statskirkerne.

- Det er svært at spå, om kirken vil opdeles ved at nuværende medlemmer går over i frikirker, men hvis man ser historisk på den tidligere nævnte parallel om ordination af kvindelige præster, skete der her ikke en stor flugt ud af folkekirken. Ligeledes siger de mest indædte modstandere fra højrefløjen i dag, at de ønsker at blive i folkekirken, hvis de vel at mærke må have lov til at ytre deres uenighed med vielsesbestemmelsen.
 - o At højrefløjen vil tale imod, hvad de anser for falsk lære, kan dog også skabe problemer, jf. ovenstående udtalelse af Karsten Nissen
- Anders Ellebæk Madsen, kirke- og trosredaktør ved Kristeligt Dagblad: At true med at forlade folkekirken er blevet en tendens i tiden (Madsen 2011)

Perspektivering: Udblik til verden

Mens Danmark er præget af sekularisering, vinder kristendommen terræn i Afrika og Sydamerika.

- De hvide kristne europæere på vej til at blive en minoritet: i stedet kristent tyngdepunkt i syden
- Kristendommen her er meget konservativ og også præget af lokal tradition
 - o Fokus på den personlige tilegnelse af troen, mysticisme, excorcisme mm. (Jenkins 2002, 8)
- →I Syden ville en debat om homoseksuelle vielser ikke kunne finde sted

Konklusion

Folkekirken bliver udfordret af diverse tendenser i tiden, hvilket kan ses i lyset af Linda Woodheads teorier, heriblandt "turn to the self". Senest er homoseksuelle vielser det mest omdiskuterede emne. Parterne diskuterer indædt ud fra hver deres synspunkt med to forskellige bibelsyn, og har derfor svært ved at nå til enighed. Fra højrefløjen er der blevet truet med, at de vil forlade folkekirken – en institution, der ellers har som ideal at være rummelig med plads til alle. I hvor høj grad denne trussel bliver til virkelighed, er svært at spå om. Hvis man vender blikket mod syden, ses en helt anden situation – her er en konservativ form for kristendom i vækst, som ikke er forenelig med den liberale tanke om homoseksuelle vielser i kirken.

Litteraturliste

Clausen, Bente

28/7 2011 "Homoseksuelle: Det knager i kirkernes fuger og bånd," Kristeligt Dagblad

Jenkins, Phillip

2002 *The Next Christendom – the Coming of Global Christianity*, Oxford University Press, 1-14 +
191-209

Kjersgaard, Clement

24/11 2011 DR2 "Debatten"

Kleinbeck, Sabine

2007 "Statistik om folkekirkens medlemmer", i *Tørre Tal om Troen*, Forlaget Univers, 94-109

Nygaard, Else Marie og Nanna Schelde

26/11 2010 "Folkekirken har tiden imod sig," Kristeligt Dagblad

Madsen, Anders Ellebæk

5/9 2011 "Som jeg vil. Ellers går jeg.," Kristeligt Dagblad

Spangsberg, Marguerita Hvid

25/2 2011 "Folkekirken skal ikke bare få fred for os", Kristendom.dk

Woodhead, Linda

2004 *An Introduction to Christianity*, Cambridge University Press, 333-409